

PERSOONLIJK VERHAAL

LEON BOK : CIMITERO & CATACOMBE DEI CAPPUCCINI IN PALERMO

In 2015 bezocht funerair deskundige Leon Bok met vrouw en kleinkind het Italiaanse eiland Sicilië.

Met huurauto en de eigen tomtom werd nagenoeg het gehele oosten van het eiland doorkruist. Naast een bezoek aan talloze antieke steden, kleine dorpjes en uitgestrekte stranden, werden ook begraafplaatsen niet overgeslagen.

Specifiek werd een bezoek gebracht aan Palermo, de koningsgraven in de kathedraal maar vooral de begraafplaats en de catacomben bij de abdij van de Kapucijnen.

Het hieronder opgenomen beeldverslag geeft een impressie van dat boven- en vooral ondergrondse bezoek.

DE BEGRAAFPLAATS BIJ DE ABDIJ VAN DE KAPUCIJNEN

ingang van de begraafplaats

overzicht van de begraafplaats

De catacomben van de Kapucijnen liggen wat buiten het centrum van Palermo, maar zijn een bezoek meer dan waard.

In een wat rommelige omgeving wijzen behulpzame heren je graag op de toegang van de catacomben en terwijl je weg bent letten ze op je auto voor een euro of wat. Niet dat de toegang niet opvalt, want naast de ingang van de catacomben staat een groot neoklassiek poortgebouw dat toegang geeft tot de begraafplaats.

Ik weet niet of de begraafplaats ook zo druk bezocht wordt, maar het is zeker de moeite waard. Over de begraafplaats is weinig informatie te vinden, maar aan de gebouwen en grafmonumenten te zien, dateert het uit de late negentiende eeuw. Net als op zoveel Italiaanse begraafplaatsen kent ook deze grote grafkapellen voor de rijkere families. Er zijn echter ook tussendoor veel 'normale' grafmonumenten te zien, waarschijnlijk wel aangebracht op een grafkelder.

Paden op de begraafplaats, mooi schoon

graftrommel

Al gauw klonk er een enthousiaste kreet van mijn kleinzoon. Hij had een graftrommel gevonden en bij ons betekent dat een ijsje... Sinds het zoeken naar graftrommels heeft mijn kleinzoon al heel wat ijsjes verorberd. Maar hier in Palermo kwamen we er al snel meer tegen. Sommige zinken trommels waren voorzien van bloemen, kunstboeketten, maar geen glas. Maar bij de vierde was het raak en troffen we een graftrommel die in Nederland niet zou misstaan. We troffen ook trommels die in een hoekje waren gezet, mogelijk op weg naar de vuilcontainer.

De begraafplaats is gewoon in gebruik en hoewel het de begraafplaats van de Kapucijnen heet, liggen die er niet. Rondom veel graven, oud en nieuw, valt de immense bloemenzee op. Soms zijn zelfs de bomen naast de graven ermee versierd. Droogbloemen, kunstbloemen van plastic of stof en veel echte bloemen, vaak vers! Een enkele keer bloempotten of grotere bakken met planten maar niets in de grond. Die is bezet met grafsteen, tegels en andere verharding. En netjes allemaal met toch nog net her en der een stukje plant dat zich door de bestrating dringt. Het geeft precies het juiste karakter. Te netjes is ook niet goed. En dan voordat we naar de catacomben gingen, nog een kat die rustig genoot op een grafsteen. De kat was duidelijk gewend aan mensen en bleef rustig liggen terwijl wij weer de begraafplaats verlieten.

met kleinzoon in de spiegeling

grafmonument met portret

ook de dieren vinden hier hun plek

bijzetting met veel bloemen en versieringen

engelen zijn er volop op de begraafplaats

fotoportretjes zie je op bijna elk monument

DE CATACOMBEN BIJ DE ABDIJ VAN DE KAPUCIJNEN

ingang van de catacomben

tentoongestelde lijken

De entree kostte ons drie euro en ik kon destijds afrekenen met een Itali-aan die onvervalst Nederlands sprak. De man achter de kassa had naar zijn zeggen Nederlands geleerd van de bezoekers! En passant probeerde hij ook het boek over de catacomben te slijten, uiteraard voor een vriendenprijs. Mijn vrouw had bij een eerdere ervaring bij de catacomben in Parijs al geleerd dat dit soort bezoeken niets voor haar zijn en bleef boven. Samen met mijn kleinzoon, destijds 11 jaar, liepen we de gangen in, trappen af en al gauw stonden we voor de eerste galerij. Ik werd in mijn hand geknepen, want de eerste aanblik was er één die ook bij mij wel even de haartjes overeind deed komen. Langs de muren hangen tientallen geklede skeletten in allerlei staten van ontbinding. Onderin staan doodskisten en daarboven staan in kleine nissen de resten van hen die ooit de straten van Palermo bevolkten. Sommige zijn niets meer dan aangeklede skeletten maar bij andere zijn huidresten te zien of haar, soms een pruik maar vooral veel haar. Kijk opa, die heeft een zak over zijn hoofd! Raar is dat inderdaad en zijn handen vastgebonden. Een crimineel? Of gewoon een manier om de boel bij elkaar te houden. Mijn kleinzoon fantaseert dat ze 's avonds met elkaar praten. Sommigen neigen hun doodshoofden inderdaad naar hun burens alsof ze elkaar wat in willen fluisteren.

ze liggen en staan er op allerlei manieren

sommige zijn wel heel eng

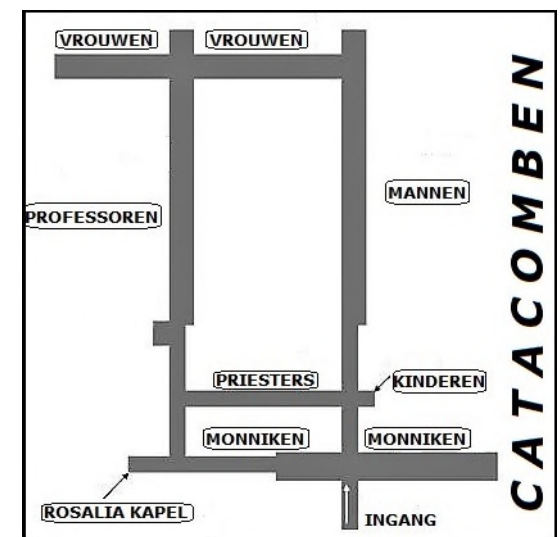
de vloer is belegd met zerken

een priester met kazuifel

Geschiedenis

Natuurlijk hadden we vooraf gelezen hoe dit allemaal zo ontstaan is en dat hier, in tegenstelling tot de kale botten in Parijs, de ruimte echt opgevat werd als een begraafplaats. Volgens wat we op internet en in de Capitoool-reisgids konden vinden, waren de catacomben ontstaan toen het kerkhof van de abdij aan het eind van de zestiende eeuw vol raakte. Ruimte voor nieuwe begravingen, of eigenlijk bijzettingen, werd gevonden door onder het kerkhof crypten aan te leggen. Naar verluidt werd in 1599 de eerste monnik gemummificeerd en bijgezet in de catacomben. In eerste instantie waren de catacomben alleen bedoeld voor monniken. Door uitdroging en het wassen van de lichamen met azijn bleef de huid van de monniken intact. De dode lichamen werden vervolgens op rekken gelegd. Sommige lichamen ondergingen een andere behandeling waarbij het lichaam gebalsemd werd en weer andere lichamen werden in afgesloten glazen cabines gelegd. Nabestaanden van de monniken waren de eersten die wensten naast hun familielid bijgezet te worden en zo werd de ruimte in de loop der eeuwen ook een aantrekkelijke plaats voor burgers. Tot 1871 werden hier monniken bijgezet. De meesten van hen in hun alledaagse kledij, andere in kazuifels of andere ceremoniële gewaden. Anderen die hier bijgezet werden, lieten in hun testament vastleggen in welke kleren ze bewaard wilden worden en soms ook dat die kleren op regelmatige basis vervangen moesten worden. De ruimte werd gesloten in 1880.

Rosalia Lombardo in haar kistje met bescherming

speciale kistjes voor kinderen

Indrukwekkend

Na de sluiting werden er nog incidenteel lichamen bijgezet, waarvan dat van het meisje Rosalia Lombardo wel het meest bijzondere is.

Rosalia stierf in 1920 op tweejarige leeftijd. Het lichaam van het meisje werd behandeld volgens de beproefde methode en in een houten kistje in de catacomben geplaatst. Nu ligt het lichaam met kist en al in een grote glazen vitrine die ervoor moet zorgdragen dat het lichaam niet uitdroogt. Wie oog in oog komt te staan met het meisje, krijgt het gevoel dat ze nog leeft. Ze lijkt nog helemaal intact. Mijn kleinzoon meende zelfs dat ze sliep. Haar huid is geel-rozig en het blonde haar glanst, de ogen half toe, alsof ze inderdaad zo wakker wordt.

Wat een gevoel roept dit meisje na bijna honderd jaar nog op! Er bevinden zich in de catacomben ook andere kisten met jong gestorven kinderen, maar die zijn vaak verder ingedroogd. Op de een of andere manier is dat toch minder indrukwekkend dan wat met Rosalia gebeurd is.

Rosalia is één van de in totaal achtduizend mummies die hier zijn bijgezet. De meeste zijn niet te bekijken, omdat ze in kisten liggen die tegen de muren gestapeld zijn. Andere liggen gewoon in nissen op planken of zijn rechtop geplaatst in daarvoor aangelegde nissen in de muren. De lichamen worden rechtop gehouden door middel van draden, wat bij sommigen lijkt alsof ze ter plekke opgehangen zijn. Naast al deze lichamen aan de wand zou je vergeten naar de vloer te kijken. In sommige gangen liggen prachtige marmeren zerken op de vloer ter nagedachtenis aan de lichamen aan de wand.

hoge militairen in hun mooiste uniform

rekken met schedels

Vroeger werden de catacomben onderhouden via donaties van familieleden van de overledenen. Wanneer een overledene naar de abdij werd gebracht, werden deze in een tijdelijke ruimte ondergebracht waar het lichaam droogde. Pas na enige tijd werd het lichaam, gekleed in de gewenste kleding, naar een permanente plek in de catacomben overgebracht. Dat er nadien ook nog onderhoud aan het lichaam nodig was is te zien aan de soms bijeengebonden resten. Dat niet alle lichamen nog volledig intact zijn, is op sommige plekken ook te zien. Planken met alleen maar schedels geven aan hoe veel lichamen zijn geëindigd. Misschien hebben de nabestaanden niet betaald voor het onderhoud. In ieder geval wordt nu uit de entree het onderhoud bekostigd. Daarbij horen ook de maatregelen die genomen zijn om ervoor te zorgen dat de bezoekers niet in aanraking komen met de lichamen of dat ze die uit zichzelf aanraken. Door sommige delen van de catacomben lopen plankieren met metalen relingen. En hoewel aangegeven wordt dat fotograferen en filmen niet toegestaan is, wil je dit vastleggen. Zoals gezegd, het is niet te vergelijken met de catacomben in Parijs of elders. Hier ontmoet je de doden die als levenden getoond worden, waarbij sommigen huid en haar behouden hebben. De confrontatie met de dood kan niet intenser!

Ongemerkt haalden we toen we weer buiten stonden even heel diep adem. Een bezoek dat je bijblijft en het gevoel dat me elke keer bekruipt bij het bekijken van de foto's is net als bij het bezoek.